ספרי׳ — **אוצר החסידים** — ליובאוויטש

היכל תשיעי

קובץ שלשלת האור

שער שלישי

לקוטי שיחות

בתרגום חפשי ללשון הקודש

על פרשיות השבוע, חגים ומועדים

מ

מכבוד קדושת

אדמו״ר מנחם מענדל

זצוקללה״ה נבג״מ זי״ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

•

וישב

(חלק טו שיחה ד)

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים״

770 איסטערן פּאַרקווי ברוקלין, נ.י.

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים וארבע לבריאה

מחזור הראשון של לימוד הלקוטי שיחות
שבוע פרשת וישב, כ־כו כסלו, ה׳תשפ״ד (א)

Likkutei Sichot
TARGUM L'LOSHON HAKODESH

Copyright © 2023
by
Kehot Publication Society
770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213
(718) 774-4000 / FAX (718) 774-2718
editor@kehot.com / www.kehot.org

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without prior permission from the copyright holder.

The Kehot logo is a registered trademark of Merkos L'Inyonei Chinuch.

For dedications of the weekly Sichos, please contact us at: dedications@kehot.com

וישב ד

— חנוכה —

א. בפירוש הפסוק[1] „והבור רק אין בו מים" מצינו בגמרא[2] (בסוגיא דחנוכה): „ואמר רב כהנא דרש רב נתן בר מניומי משמיה דרבי תנחום מאי דכתיב והבור רק אין בו מים, ממשמע שנאמר והבור רק איני יודע שאין בו מים אלא מה תלמוד לומר אין בו מים, מים אין בו אבל נחשים ועקרבים יש בו".

בפשטות, הטעם שדרשה זו (על „והבור רק גו'") הובאה בגמרא בסוגיא דחנוכה, הוא לפי שמאן דאמר דרשה זו הוא גם בעל הדרשה הקודמת („אמר רב כהנא דרש רב נתן בר מניומי משמיה דרבי תנחום נר של חנוכה כו'")[3]; אבל, כפי שכבר נתבאר פעמים רבות, כל ענין בתורה הוא בתכלית הדיוק, ולכן — כאשר מובאת בגמרא דרשה בסוגיא מסויימת, אין זה (רק) בגלל ענין צדדי (בעל המימרא), אלא משום שיש לדרשה זו שייכות תוכנית לסוגיא שבה היא מובאת.

ומזה מובן בענייננו, אשר יש שייכות בתוכן בין המימרא הנ"ל לענין חנוכה; ובפרט ע"פ מה שכתב השל"ה בתחילת פרשתנו, שהפרשיות וישב מקץ ויגש יש להן שייכות לחנוכה — והרי הפסוק „והבור רק אין בו מים" נאמר בפרשת וישב.

ב. אמרו חז"ל[4]: „אין מים אלא תורה". ומזה מובן, שבמקום שנאמר בתורה „מים", הדבר (גם) מרמז על „תורה"; ובפרט בפסוק „והבור רק אין בו מים", אשר מפורש במדרש[5] שמדובר בו אודות התורה: „בור רק נתרוקן בורו של יעקב, אין בו מים אין בו דברי תורה שנמשלו למים וכו'".

וזהו גם הפירוש הפנימי במאמר חז"ל „מים אין בו אבל נחשים ועקרבים יש בו" [ובפרט שהמדרש[5] הביא את שני הפירושים — (א) „מים אין בו אבל נחשים ועקרבים יש בו"; (ב) „אין בו מים אין בו דברי תורה" — בהמשך זה לזה]:

כשאדם עומד במצב ש„אין בו דברי תורה" („אין בו מים"), הרי ממילא „נחשים ועקרבים יש בו" — ואין ממוצע ביניהם; והיינו, שהחסרון ש„אין בו דברי תורה" אינו רק בכך שהוא ריק מתורה (אבל הוא יכול להישאר „מלא" בעניני הרשות), אלא, ב„בור" שלו מתהווים בדרך ממילא „נחשים ועקרבים", דברים שהם היפך הקדושה ומנגדים לקדושה*[5].

ועל־דרך פירוש הבעש"ט[6] על הפסוק[7] „וסרתם ועבדתם": „כאשר 324

1) פרשתנו לז, כד.
2) שבת כב, רע"א (וכן בחגיגה ג, א). הובא בפרש"י עה"פ.
3) ע"ד פרש"י חגיגה שם.
4) ב"ק יז, א. וש"נ.
5) ב"ר פרשתנו פפ"ד, טז.
*5) להעיר מד"ה באתי לגני תרצ"ט רפ"ט. המשך באתי לגני ה'שי"ת ספ"ח.
6) צוואת הריב"ש סע"ו (קה"ת תשל"ה). וראה הערות וציונים שם.
7) עקב יא, טז.

האדם מפריד את עצמו מהשם יתברך מיד הוא עובד עבודה זרה, ולא יש דבר ממוצע".

ובזה מבואר הטעם שלא נאמר בתורה בפירוש „נחשים ועקרבים יש בו", אלא הדבר נלמד (– זו תוצאה) מ„אין בו מים", כי זהו דבר שאין צורך לפרט – „נחשים ועקרבים יש בו" הוא תוצאה הבאה בדרך ממילא מכך ש„מים אין בו".

ולכן הובאו במדרש שני הפירושים הללו בהמשך אחד – כי הפירוש הראשון תלוי בפירוש השני ומוסבר על־ידו: מה ש„נחשים ועקרבים יש בו" נמשך בדרך ממילא מכך ש„אין בו מים – אין בו דברי תורה", ולכן גרם הדבר לענין של היפך התורה, למכירת יוסף.

ג. לכאורה אפשר להקשות: בשלמא פירוש הבעש"ט הנ"ל על „וסרתם ועבדתם", אשר הנידון בו הוא עצם הקשר והדבקות דישראל בקב"ה, מובן, שאם רק סר האדם מ(הדבקות ב)הקב"ה („וסרתם"), הרי זה כבר ענין של היפך – „ועבדתם" – „מיד הוא עובד עבודה זרה" (על־כל־פנים עבודה זרה בדקות[8]);

אבל בנידון דידן, שבו מדובר על חסרון התורה („מים") – מדוע מוכרח הדבר שכיון שאין תורה, מתחייבת בדרך ממילא התהוות מציאותם של „נחשים ועקרבים", דבר המנגד לתורה?

גם צריך להבין: ידוע שאחי יוסף סברו שיוסף מחוייב מיתה ע"פ דין (כי הניחו שיוסף הוא „נוכל ומתנקש בנפשם להמיתם", וממילא חל עליו דין רודף[9], או מצד טעמים אחרים – כמבואר במפרשי התורה[10]) –

ואם כן, מהו שנאמר במדרש שעי"ז שבקשו להרוג את יוסף „נתרוקן בורו של יעקב . . אין בו דברי תורה" (ומזה משמע, שהשבטים לא התחשבו ח"ו ב„דברי תורה" – בה בשעה שלדעתם היה הדבר ע"פ דין תורה)?

ד. ויובן בהקדים הטעם שהמשילו חז"ל את התורה ל„מים":

התורה נמשלה „לכמה דברים ללחם ויין ושמן" וכו', וכל אחד מהם מתאר גדר ותכונה אחרת בתורה[11]. לגבי ענין „מים" שבתורה אמרו חז"ל[12]: „למה נמשלו דברי תורה למים . . לומר לך מה מים מניחין מקום גבוה והולכין למקום נמוך אף דברי תורה אין מתקיימין אלא במי שדעתו שפלה". כלומר, ש„מים" אינם דוגמא לעצם ענין התורה[13], אלא לביטול ושפלות האדם הנדרשים בלימוד התורה[14].

ועפ"ז מתורץ מה שבמדרש הנ"ל נאמר: „נתרוקן בורו של יעקב . . אין בו דברי תורה" – כי מציאות התורה ודיני התורה היתה אצלם, אלא 325
שנעדר ענין ה„מים" שבתורה („והבור רק אין בו מים", וכדלקמן ס"ח), הביטול

8) ראה תניא פ"כ ואילך.

9) ספורנו פרשתנו שם, יח.

10) אוה"ח שם, כ. מפרשי רש"י בפרשתנו. פרשת דרכים בתחלתו. ועוד.

11) לקו"ת שה"ש רד"ה צאינה וראינה הב'.

12) תענית ז, א.

13) לדרז"ל זו.

14) ועד"ז למעלה, כביכול – דבחי' מים היא „ענותנותו" של הקב"ה, מה ש„התורה ירדה ממקום כבודה . . ומשם נסעה וירדה וכו'" (תניא פ"ד).

שנדרש מהם בערך גודל מעלתם — וכמובן מהכריעות (והביטול בהדגשה) שבתפילת העמידה, שהסדר בהן הוא „כורע בברוך וזוקף בשם", אבל „המלך כיון שכרע שוב אינו זוקף"[15].

אבל עפ"ז תתחזק הקושיא הנ"ל: איך יתכן שכאשר רק „אין בו מים", אזי בדרך ממילא „נחשים ועקרבים יש בו" — וכי משום כך בלבד שהלימוד נעדר ביטול ושפלות, תתהווה מציאותם של „נחשים ועקרבים", דבר המנגד לענין התורה?

ה. והביאור בזה: עיקר התורה הוא, מה שעל־ידה (ע"י הלימוד בה) מתקשר האדם לנותן התורה. ולכן ענין הביטול והשפלות הוא תנאי עקרי: כל זמן שהאדם הוא מציאות בפני עצמו, הרי הוא עדיין מוגדר בהגבלות של נברא ולכן אינו מסוגל להתקשר אל נותן התורה שהוא בלי גבול; דוקא ע"י שהלומד עומד בתנועה של ביטול בתכלית, ובכך הוא יוצא מהגדרים וההגבלות שלו — יש ביכלתו להתקשר אל הבלי־גבול של נותן התורה.

ובזה יובן גם המשך הענינים בבקשה[16]: „ונפשי כעפר לכל תהיה פתח לבי בתורתך",

— דלכאורה: הלא לימוד התורה („פתח לבי בתורתך") מוכרח להיות ברגש וחיות, ובהבנה והשגה (ודבר זה יתכן רק כאשר שכל האדם וכחותיו בכלל עומדים במציאותם) — ואילו „ונפשי כעפר לכל **תהיה**" שולל ומבטל את מציאות האדם — והרי זו סתירה לרגש וחיות וכן להבנה וכו' בתורה —

כי אימתי יכול להתקיים „פתח לבי בתורתך", תורה שלך; אימתי יכול האדם להיות כלי לתורתו של הקב"ה שהיא בלתי מוגבלת — דוקא כאשר יש בו תחילה הביטול מכל וכל, (לא ביטול סתם, אלא) „כעפר לכל", ש„הכל דשין עליו"[17] — ע"י ביטול זה הוא נעשה מוכשר „לקבל" תורתו של הקב"ה[18], ואזי (ע"י „יגעת" הבא לאחר מכן — ע"י יגיעת האדם בכח שכלו) הוא קולט את תורתו של הקב"ה בכחותיו הפנימיים — „פתח לבי בתורתך".

ו. ובזה יובן גם דבר תמוה שמצינו בלימוד התורה, והיינו, שבדיבור בתורה ישנה מעלה לגבי הבנת התורה[19]:

הדין[20] הוא, „המהרהר בדברי תורה אין צריך לברך" (ברכות התורה), כי „הרהור לא כדיבור הוא", ו„כל מה שלומד בהרהור לבד ואפשר לו להוציא בשפתיו ואינו מוציא אינו יוצא בלימוד זה ידי חובת מצות ולמדתם אותם"[21]; ויתירה מזו: הבנת התורה קשורה לדיבור בתורה, כמאמר 326

15) ברכות לד, רע"ב.

16) ברכות יז, א: אלקי נצור כו'.

17) ראה עירובין נד, א: „אם משים אדם עצמו כמדבר זה שהכל דשין בו תלמודו מתקיים בידו". לקו"ת במדבר טו, רע"ג. ועוד.

18) כמרז"ל (ברכות כב, א) „מה להלן באימה ובירא כו' אף כאן כו'".

19) בענין תועלת ה„דיבור" בת"ת — ראה תניא רפל"ז (בשביל בירור נפה"ב וכו'). ד"ה יו"ט של ר"ה תרנ"ט (עי"ז נעשה יתרון והוספה בהשכל — עיי"ש בפרטיות). ועוד.

20) שו"ע אדה"ז או"ח סי' מז ס"ב.

21) הל' ת"ת לאדה"ז פ"ב סי"ב.

חז"ל[22] על הפסוק[23] „חיים הם למצאיהם" — „אל תקרי למצאיהם אלא למוציאיהם בפה", ו„אם ערוכה (לא רק ב„פה", אלא) ברמ"ח אברים שלך משתמרת ואם לאו אינה משתמרת"[24].

ולכאורה: כשאדם מדבר דברי תורה (מהתורה שבעל־פה) ואינו מבין מה שמוציא בפיו, פסק־דין הוא בשלחן־ערוך[25] ש„אינו נחשב לימוד כלל", כלומר שענין הלימוד (בתושבע"פ) תוכנו הוא ההבנה בדבר הנלמד — ואם כן למה נוגע כל־כך הדיבור בתורה, ועד כדי כך, שאם הדבר חסר, אזי (לא די ש„אין צריך לברך" ואין יוצא „ידי חובת מצות ולמדתם אותם", אלא גם) „אינה משתמרת" — אפילו הבנת התורה אינה משתמרת אצלו?

ז. וההסברה בזה היא כנ"ל: העיקר בתורה הוא הקשר שנעשה ע"י התורה אל נותן התורה; ולכן גם לימוד התורה מוכרח להיות באופן שההבנה וההשגה בענין הנלמד הן (לא כפי שהוא מצד גדר שכלו של נברא, אלא) כמו שהוא מצד הקב"ה („תורתו", של הקב"ה).

ומזה מובן, שאין מספיקה תנועה של ביטול הבאה (רק) כהקדמה ללימוד התורה, אלא הלימוד עצמו מוכרח להיות באופן של ביטול[26]; ולכן מוכרח הלימוד להיות באופן של „למוציאיהם בפה", ולמעלה מזה — „ערוכה ברמ"ח אברים":

כשיהודי לומד תורה רק בכח השכל, המעלה העליונה שבאדם, נשאר הוא עדיין ב„מציאות" שלו (כאדם) ואינו יכול לקלוט את תורתו של הקב"ה — ובמכל־שכן וקל־וחומר מ„פילא דעייל בקופא דמחטא"[27]: ומה „פיל", אף שהוא מוגבל, הנה כיון ש„קופא דמחטא" קטן ממנו, מופרך הדבר לגמרי שיוכל להכנס ב„קופא דמחטא" (עד שאין מראים כן לאדם אפילו בחלום) — על־אחת־כמה־וכמה שהתורה, הקשורה אל הקב"ה (שעשועי המלך בעצמותו), הבלי־גבול האמיתי, בודאי אינה יכולה להכנס ולהתפס בשכלו של אדם מדוד ומוגבל —

ולפיכך „אינה משתמרת": לא יתכן שיהיה לה קיום אצלו (בעודו נתון בהגבלות שלו), וכמסופר בגמרא שם[22], אשר „תלמיד אחד .. שהיה שונה בלחש .. שכח תלמודו";

משא"כ כאשר הלימוד נעשה גם ע"י ה„פה" ו(אף למטה מכך —) ע"י „רמ"ח אברים", שהם למטה מהשכל, מעלת האדם; והיינו, שהלימוד נעשה באופן שהוא „יורד" ממעלתו וחודר בכל רמ"ח אבריו, והיינו שהוא מבטל מציאותו[28] — אז דוקא יכולה „תורתו של הקב"ה" הבלתי־מוגבלת להקלט בו 327
בפנימיות — תורתו „משתמרת".

22) עירובין שם, רע"א.
23) משלי ד, כב.
24) עירובין שם. הל' ת"ת לאדה"ז פ"ד ס"ט.
25) הל' ת"ת פ"ב סי"ג.
26) להעיר משבת (ל, ב): „כל ת"ח שיושב לפני רבו ואין שפתותיו נוטפות מר .. יתיב באימתא ופתח בשמעתא".
27) ברכות נה, סע"ב.
28) ראה סה"מ תרנ"ט ע' קמח. סה"מ תש"ד ע' 76. ולהעיר ממשנ"ת בלקו"ש ח"ו (ע' 116), דזה שהאדם נק' „מדבר" הוא מצד זה שבדיבור מתבטא אמיתית הרוחניות ופשיטות הנפש שלמעלה מ„מציאות" האדם, עיי"ש בארוכה.

ח. עפ"ז מובן היטב מאמר חז"ל „מים אין בו אבל נחשים ועקרבים יש בו" (וכנ"ל, הפירוש בזה הוא, שאם רק „מים אין בו", אזי בדרך ממילא „נחשים ועקרבים יש בו"):

כיון שעיקר התורה הוא הקשר אל נותן התורה, הבא ע"י הביטול של הלומד, הרי אין בזה מקום ל„דבר ממוצע": אם יש בו הביטול לנותן התורה, אזי הוא מכוון בלימודו לאמיתתה של תורה (– לרצונו של נותן התורה); אבל אם ה„מים" (הביטול) שבתורה נעדרים ח"ו, אזי חסרה לו השייכות לנותן התורה (במכל־שכן וקל־וחומר מ„פילא דעייל בקופא דמחטא", כנ"ל), וממילא (על־דרך „וסרתם (ומיד) ועבדתם") „נחשים ועקרבים יש בו": לא זו בלבד שאין לו שייכות לתורה (כמחז"ל[29] „לא תמצא בגסי רוח כו'"), אלא בכך הוא אף מנגד לקדושה, וכמאמר חז"ל[30] „אין אני והוא יכולין לדור בעולם", ויתירה מזו – „כאילו עובד עבודת כוכבים . . כפר בעיקר"[31] („ועבדתם").

וזהו גם פירוש המדרש בנוגע לאחי יוסף, כנ"ל, ש„נתרוקן בורו של יעקב . . אין בו דברי תורה": אין זאת שנעדרה מהם התורה ח"ו, היינו עצם הלימוד (הם סברו שיוסף חייב מיתה ע"פ דין); אבל היה חסר להם, בערך גודל מעלתם, ענין ה„מים" שבתורה – הביטול, ולכן פסק־הדין שלהם בנוגע לעונש יוסף לא היה מכוון.

ט. הסיפורים שבפרשתנו אודות מאורעות יוסף ואחיו הם הקדמה לגלות וגאולת מצרים (שהרי מכירת יוסף הובילה לירידת יעקב ובניו למצרים), אשר תכליתם היא ענין מתן תורה[32].

וכן הוא גם בנוגע לענין „מים אין בו אבל נחשים ועקרבים יש בו" שמלמדת אותנו התורה בפרשה זו, אשר נוגע הוא לכללות הענין של מתן תורה, כי ענין ה„מים" שבתורה – הביטול הנדרש מהלומד כדי שיתקשר אל נותן התורה – התחדש בעיקר[33] במתן תורה:

החילוק בין לימוד התורה של האבות לפני מתן תורה ובין לימוד התורה של הבנים לאחרי מתן תורה, הוא: לפני מתן תורה היה הלימוד „בכח עצמו" – מדת השגתו של הלומד בתורה היתה רק ככל שיש בכח נברא לתפוס ולהבין; והחידוש של מתן תורה הוא – „ונתן לנו את תורתו": התורה, כמו שהיא „תורתו" (של הקב"ה, שעשועי המלך בעצמותו) ניתנה ע"י הקב"ה לכל יהודי (כמובן גם מפסק הדין שכל יהודי – ובכל יום – מחוייב באמירת ברכות התורה). 328

ובכך יש גם ביאור למאמר חז"ל[34]: „בתחלה היה משה לומד תורה ומשכחה עד שניתנה לו במתנה כו'" – דלכאורה תמוה: גם לפני מתן תורה

29) עירובין נה, רע"א.
30) סוטה ה, א.
31) שם ד, ב. רמב"ם הל' דעות פ"ב ה"ג. שו"ע אדה"ז סקנ"ו ס"ג.

32) בארוכה ראה תו"א שמות (ד"ה ואלה שמות. סד"ה הבאים ישרש יעקב).
33) כי מעין זה הוצרך להיות גם לפני מ"ת (בתור הכנה אליו).
34) נדרים לח, א.

למדו תורה, כדברי חז"ל[35] „מימיהן של אבותינו לא פרשה ישיבה מהם", והרי פשיטא שהם לא שכחו את לימודם (ובפרט שאם לא כן אין מקום ללימוד באופן של „ישיבה") — ואם כן איך יתכן שדוקא לאחרי מתן תורה „היה משה לומד . . ומשכחה"?!

אלא הביאור בזה הוא: הלימוד לפני מתן תורה היה בבחינת התורה כפי שהיא בערך הבריאה, ולכן היא היתה יכולה להקלט בפנימיות; משא"כ במתן תורה הקב"ה נתן למשה את „תורתו", כפי שהיא למעלה מהבריאה לגמרי, ואין נברא יכול לקלוט אותה בכח עצמו, ולכן „היה משה לומד תורה ומשכחה" (על־דרך המבואר לעיל (ס"ז) בענין „אינה משתמרת") —

„עד שניתנה לו במתנה": הקב"ה, שהוא כל־יכול ובכחו לחבר בלי גבול וגבול, נתן את תורתו הבלתי־מוגבלת, „ניתנה לו" — וכל הנותן בעין יפה נותן*[35] — בדרך מתנה (שענינה, דבר הבא למקבל לא מפני ששילם שוויו) לנברא מוגבל.

וכן הוא גם בנוגע לכל יהודי, שתורתו של הקב"ה נקלטת בו בפנימיות („משתמרת") לפי ש„נתן לנו את תורתו" — הקב"ה נתנה לו בדרך מתנה.

[ולאידך, אע"פ שבני ישראל „תופסים" את התורה מצד כחו של ה„נותן (התורה)", מכל מקום, בהכרח שיהיה גם ביטול האדם כדי שהתורה תהיה „משתמרת" בו (כנ"ל בארוכה). כי הכוונה היא, שקבלת כל הענינים הנעלים תגיע לישראל ע"י עבודה דוקא (ולא באופן של „נהמא דכסופא")[36], ולכן מוכרח האדם לעשות דבר־מה מצדו, כי עי"ז ייעשה ראוי (במדה מסויימת) לקלוט את תורתו של הקב"ה* — וזאת ע"י ענין הביטול, שבאמצעותו הוא „יוצא" ממציאותו ומהגבלותיו, כנ"ל[37].

י. ע"פ כל הנ"ל מובן גם הקשר בין מאמר חז"ל „מים אין בו וכו'" לענין חנוכה (אשר (גם) מטעם זה הובאו הדברים בגמרא בסוגיא דחנוכה):

ידוע[38] ההסבר בדיוק הלשון (בנוסח „ועל הנסים") „כשעמדה מלכות יון הרשעה כו' להשכיחם תורתך וכו'" — שהיוונים בקשו להשכיח מישראל 329
(לא את עצם החכמה והשכל שבתורה, לנתקם מלימוד התורה בכלל, אלא) את היות התורה — „תורתך", תורת ה';

ולכן טמאו „כל השמנים שבהיכל"[39]

35) יומא כח, ב.

*35) ב"ב נג, א. וש"נ.

36) ראה בארוכה לעיל ס"ע 94 ואילך.

*36) וי"ל שזהו עוד ענין, נוסף על סיבת נתינת המתנה „דאי לאו דעביד נייחא לנפשי' לא יהיב לי' מתנתא" (עיין מגילה כו, ב. גטין נ, ב. ב"מ טז, א. ב"ב קנו, א).

37) עפ"ז יש לבאר ג"כ זה שרוב הציווים שבעשה"ד „הם דברים פשוטים שגם שכל אנושי מחייבן" (לקו"ת במדבר יב, ג) — כי דוקא ע"י „ירידת" האדם בענינים אלו, שמורה על הביטול והעדר המציאות שלו, אפשר להיות הענין דמתן תורה (ע"ד הנת"ל בענין דיבור שבתורה).

38) ראה ד"ה מאי חנוכה תש"א. ועוד. ובארוכה — לקו"ש ח"ג ע' 815.

39) שבת כא, ב.

(**ולא** אבדו **את השמנים**[40]), **ד"שמן" הוא בחינת החכמה**[41].

היוונים הסכימו שאצל ישראל ישאר ה"שמן" – החכמה ולימוד התורה, אבל רצו שיהיה זה שמן טמא **ח"ו, שלא יהיה קשור** לקדושת **התורה, לנותן התורה** (– "**תורת**ך").

וזהו אחד הטעמים לכך שעשה הקב"ה נס ומצאו פך שמן טהור – אף שמצד זה שטומאה הותרה בצבור[42] **הותר להם להדליק את המנורה בשמן טמא – לפי שתוכן הנצחון של חנוכה הוא שיהיה זה "תורת**ך" – **שמן** טהור.

ועל־דרך המבואר לעיל (**בענין "מים אין בו וכו'"**), **שדוקא ע"י ענין ה"מים" שבתורה – הביטול לנותן התורה – נשמר האדם מ"נחשים ועקרבים יש בו",**

הנה על־דרך־זה הוא בענין דחנוכה, שדוקא ע"י הדלקת נרות חנוכה (שמן טהור) **"כליא ריגלא דתרמודאי"**[43] **– "תרמוד**[44] **אותיות מורדת"**[45]**: כל זמן שיש חסרון בענין השמן הטהור** ("**תורת**ך"), **עדיין יש מקום למרידה** ("מורדת") **בקב"ה** ("**וסרתם** – ועבדתם");

וע"י הדלקת הנרות דחנוכה "על פתח ביתו מבחוץ", **עד שהיא מאירה את ה"חוץ", אזי "**כליא **ריגלא דתרמודאי" גם "מן השוק" בתכלית השלימות, היינו שהדבר מכלה לגמרי את ענין "מורדת" (ואפילו "**ריגלא **דתרמודאי", הבחינה היותר תחתונה) עד שמאיר את חשכת הגלות ומביא בפועל את הגאולה האמיתית והשלימה בקרוב ממש.**

(משיחות ש"פ וישב תשל"ו,
יום ב' דחגה"ש תשל"ב)

---

40) **ראה** גם לקו"ש שם. ח"ב ע' 481 ואילך. ועוד.

41) **ראה** הגהת הרח"ו לזח"ב קמז, ב. תו"א מ, ד. ועוד. **וראה** מנחות פה, ב.

42) יומא ו, ב. ועוד.

43) **שבת שם.**

44) **ראה** לקו"ש ח"ה ע' 448 בשוה"ג.

45) עמק המלך שער קרית ארבע ר"פ קיא. קה"י ע' תרמוד. ועוד (**ראה** לקו"ש שם בהערות). **וראה** לקו"ש ח"ג ע' 811 הערה 3 (רמז ע"ז בנגלה).